

AINA MOLL

Coordinadora de la Campaña de Normalització Lingüística

2934

Sobre unes «consideracions» d'un jurista

Vaig emprendre amb gran interès la lectura de l'article *Consideracions sobre el bilingüisme en Espanya* (UHL 19.3.92) firmat per *Unilio Duran*, jurista, amb l'esperança que donaria al gran públic, amb el rigor propi de la seva professió, unes explicacions que són molt necessàries sobre els drets lingüístics dels ciutadans en una situació de doble oficialitat i sobre el deure de l'Administració de satisfer-los, tot aplicant la llei. Donava per descomptat que aquestes explicacions s'encarriarien perfectament dins el marc legal vigent: la Constitució espanyola, els Estatuts d'Autonomia i les Lleis de Normalització Lingüística. He llegit prou articles de juristes eminents i prou sentències del Tribunal Constitucional per saber que la interpretació de la llei per part d'un especialista (sigui quin sigui el seu grau d'entusiasme o de recel personals envers els textos legals) sol contribuir a aclarir conceptes i eliminar prejudicis, i per tant afavoreix els processos de normalització lingüística en curs a l'Espanya d'avui.

La meua decepció va ser gran: allò no era el discurs d'un jurista, sinó el d'un «predicador de la bona voluntat» que ignorava olímpicament la legalitat vigent, i fins i tot minimitzava les prohibicions d'ús de les llengües no castellanes que imposa el franquisme. Feia molt de temps que no en sentíem de «tan fresques».

DISCURS DE BONA VOLUNTAT?

El senyor Duran insisteix, al llarg de l'article, en uns principis amb els quals molta gent de bona voluntat està d'acord: una situació de bilingüisme exigeix un equilibri, un «talante conciliador»; s'ha d'evitar la intolerància i la imposició; les imposicions no es justifiquen per l'existència d'altres imposicions de signe contrari; de vegades *los más fervientes paladines resultan ser los causantes involuntarios del rechazo* que el seu excés de zel produeix; s'han de prendre «adecuadas medidas de protección y fomento de las diversas lenguas españolas, distintas del castellano, y que también suponen un tesoro cultural de extraordinario valor».

Fins aquí, d'acord. Però l'acord s'acaba, i en el meu cas es converteix en indignació (no en «santa indignació», per a tranquil·litar d'un altre jurista) davant la interpretació que fa d'aquests principis. Vegeu-ne unes mostres:

1. Considera imposició «la obligatoriedad de estudiar un idioma peculiar de las distintas comunidades españolas que gozan de él». Si es referís a estudiar-lo a Madrid, ho podríem acceptar, però no crec que tal idea li hagi passat pel cap. A les Illes Balears, l'obligatorietat d'estudiar el català no és ni més ni manco impositiva que la d'estudiar el castellà, ja que les dues llengües hi són igualment oficials. D'altra banda, l'objectiu de l'obligatorietat no és torturar els estudiants, sinó *garantir que cap ciutadà no quedarà marginat del coneixement de les dues llengües que li seran necessàries per viure a la Comunitat*. En realitat, és una obligació de l'Administració per satisfer un dret dels ciutadans, i no un deure d'aquests. Es veu que les circumstàncies fan que molts de ciutadans no en tinguin consciència, però tampoc no en tenien quan es va establir l'ensenyament primari obligatori, i molta gent protestava d'una «imposició» que privava les famílies de l'ajuda o del jornal que els infants hi aportaven a partir dels 9 o 10 anys (i abans i tot). La impopularitat circumstancial d'unes mesures justes no eximeix de responsabilitat els legisladors ni els governs.

2. Per evitar la imposició, «si de verdad existe una exigencia social acerca del uso normal y cotidiano de las lenguas vernáculas (...) lo lógico es esperar a que este anhelo se exteriorice y manifieste espontáneamente». No, senyor, de cap manera. No sé on seríem ara, si s'hagués actuat amb aquesta «lògica» respecte a l'ensenyança obligatòria. I si els legisladors l'haguessin aplicada en l'elaboració de la Constitució i els Estatuts, el «tesoro cultural» que són les llengües no castellanes d'Espanya es perdria sense remei.

3. No conec la revista «Lili», ni sé de quina trobada científica dóna compte en l'article que al·ludeix el senyor Duran. Però conec de fa molts anys el professor Lafont, i sé que ha dedicat la seva vida a intentar salvar l'occità. Si ha dit que «una vez más, los peces grandes se comen a los chicos», no és perquè

es resigni a la glotofàgia del francès o de l'espanyol, sinó per despertar la consciència de científics i polítics contra tal aberració.

És ver que les «llengües petites» ho tenen difícil en el món actual, però el català no pot ser inclòs entre les que han estat «devorades per llengües grans»: és una llengua ben viva, amb una tradició literària medieval que poques llengües europees poden presentar i un esplet d'escriptors actuals que moltes li envoguen, i amb unes «mides» de territori i parlants semblants o superiors als d'altres idiomes que el senyor Duran no posa a la seva llista (tal vegada perquè tenen Estat propi). Val a dir que aquesta llista és molt «curiosa»: inclou variants dialectals de llengües fortes, com l'alemany d'Alsàcia i el baix alemany, o el flamenc (que és neerlandès), i també l'eslovè que, dins la Iugoslàvia que s'ha desfet, tenia oficialitat única (ho puc assegurar: vaig ser a Eslovènia el 1987 i en vaig rebre informació de primera mà, de les més altes autoritats administratives i acadèmiques).

4. És un insult a la memòria de Maria Aurèlia Capmany i de Joan Ballester, que es jugaren la llibertat i fins i tot la integritat física lluitant contra les imposicions del franquisme (na Montserrat Roig no tingué gaire temps de fer-ho: va néixer el 1946), adduir els seus escrits i publicacions per «demostrar» que no hi havia tals imposicions.

5. No he comprovat l'exactitud de les mostres que dóna de «no imposició» contra el galleg o l'euskera, però no ho necessit per afirmar rotundament que les afirmacions següents no són veres (no dic que siguin mentida; poden ser simple producte de la ignorància): «Ciertamente, había prohibiciones para determinadas publicaciones en nuestras lenguas regionales, como las había también para las extranjeras. Si la censura prohibía una obra en inglés contra el régimen, no puede asegurarse que lo que se prohibía era esa lengua. La afirmación afectaba al contenido, al mensaje, no a la lengua que lo expresaba».

A l'anglès, potser; quant al català, només adduiré dues de les moltes prohibicions que mon pare va rebre de la censura: la de la versió catalana del *Catecisme de la doctrina cristiana* (que

així i tot es va publicar, perquè el bisbe Miralles es va enfadar i va decidir que s'edités sota la seva responsabilitat) i una conferència del doctor Albert Schweitzer, Premi Nobel de la Pau, sobre la seva lluita contra les malalties tropicals a l'hospital de Lambarene.

EL VERTADER DISCURS DE BONA VOLUNTAT

El tema del multilingüisme d'Espanya no és una qüestió de simple bona voluntat. La normalització consisteix a passar d'una situació d'injusta dominació del castellà sobre les altres llengües, a una situació de convivència en llibertat, en un marc legal que no és totalment igualitari però fa possible conservar per a les generacions futures el patrimoni lingüístic i cultural que hem rebut dels avantpassats. I com que aquest procés no és «un pas», sinó un «llarg trajecte», la tolerància i la bona voluntat són necessàries: jo no em cansaré de predicar-les. Però el vertader sermó de la bona voluntat no és el de la caritat i l'almoïna, sinó el de la justícia i la llei. No s'hi val a predicar que no hi ha d'haver imposició del català, com si la del castellà (que opera, per inèrcia de situacions passades, amb molta força) no existís. S'ha de fer entendre que el fet mateix de questionar el català i no el castellà, en una situació de doble oficialitat, és injust. S'ha d'explicar quins són els drets i els deures dels ciutadans i de l'Administració, i garantir que seran escrupolosament respectats, a fi que ningú —sigui castellanoparlant o catalanoparlant— tenguí cap por de ser discriminat per motius de llengua.

La bona voluntat consisteix en tot això; i també en el suport als governants perquè tinguin el mateix coratge que els legisladors i apliquin a consciència la legalitat vigent, encara que no tothom l'accepti, i encara que personalment no els agradi. És el que han fet les autoritats de Puerto Rico declarant l'espanyol única llengua oficial del seu territori («sense qüestionar-hi la presència de l'anglès»), i això els ha valgut a Espanya tota casta de lloances, i el Premio Príncipe de Asturias.